

Projecte d'elaboració de propostes del Consell dels Infants de Badalona (CIB) per a la remodelació i millora dels espais de joc infantil

INFORME

30 de maig de 2018

1. PRESENTACIÓ

En el Plenari del Consell dels Infants de Badalona (CIB) del 15 de novembre de 2017, l'alcaldeessa va fer un encàrrec al CIB en relació a que els infants de tots els centres que formen part del Consell fessin propostes, des de la seva visió, per millorar els espais de joc de la ciutat. Aquest és un dels projectes que en el procés participatiu previ i vinculat al pressupost de 2018 va ser destacat i va significar l'aprovació d'una dotació especial.

El CIB va acceptar aquest encàrrec i a la Trobada del 24 de gener, el regidor i un tècnic d'Espais Públics i Mobilitat de l'Ajuntament van facilitar informació, a tots els nois i noies representants dels centres del CIB, sobre les característiques, situació actual i ubicació dels [espais de joc](#) de la ciutat.

Des de l'equip de la cooperativa Col·lectiu Punt 6, amb la col·laboració de la secretaria tècnica del CIB i dels serveis tècnics d'Espais Públics, es va preparar una [Guia](#) per facilitar el treball d'anàlisi, de reflexió, de debat i d'elaboració de propostes a cada centre, un treball que s'ha dut a terme entre els mesos de febrer, març i abril de 2018. En aquest sentit, Col·lectiu Punt 6 també va dissenyar un taller d'observació directa a 6 espais de jocs en el qual hi van participar 286 alumnes de 5è de Primària de 6 escoles que formen part actualment del CIB.

A la Trobada del CIB del 2 de maig, els nois i noies representants de cada centre van comunicar les seves propostes i van mostrar diferents murals que les explicaven. En el Plenari del 30 de maig s'ha presentat aquest Informe del CIB sobre els espais de joc de Badalona.

Escoles i centres socioeducatius del CIB que han participat en aquest projecte: Antoni Botey, Arrels Blanquerna, Arrels Esperança, Badalona Port, Can Barriga, Casal dels Infants ASB, Centre Obert Llefià - ISOM, Fundació Ateneu S. Roc, Fundació Carles Blanch-Centre S. Jaume, Fundació Espai Natura i Joventut, Fundació Salut Alta, Garbí Pere Vergés, Jesús Maria, Jungfrau, Les Ciències, Lola Anglada, López Torrejón, Llibertat, Llorens Artigas, M. D. de l'Assumpció, Maristes Champagnat, Mercè Rodoreda, Pere de Tera, Planas i Casals, Progrés, Rafael Alberti, Santíssima Trinitat i Sant Jordi.

2. METODOLOGIA

En aquest projecte s'han fet servir mètodes participatius des d'una perspectiva de gènere interseccional, per tal que els nens i nenes del CIB i de les escoles i centres socioeducatius representades al CIB o properes als espais de joc, s'involucrin activament en la definició de criteris de millora d'aquests espais. La inclusió d'una perspectiva de gènere permet elaborar criteris que trenquin estereotips de gènere i fomentin relacions igualitàries a través del joc i la convivència. La perspectiva de gènere interseccional inclou a la diversitat de persones que conformen la societat tenint en compte el sexe, gènere, edat, origen, diversitat funcional i diversitat de capacitats, entre d'altres. Per tant, l'ús d'aquesta perspectiva permet analitzar i treballar per tal que les zones de joc infantil puguin ser espais que promoguin relacions intergènere, intergeneracionals, i de persones amb diversitat de capacitats.

Els mètodes elaborats per Col·lectiu Punt 6 també donen èmfasi a la sostenibilitat de la vida, basats en l'ecofeminisme, i que promouen la sostenibilitat ambiental, social i econòmica, valorant els diferents aspectes de la vida quotidiana, i sobretot les activitats de cura de les persones i de la vida.

Per tal d'elaborar una diagnosi i la definició de criteris i propostes a tenir en compte en la reforma de zones de joc infantil, es van realitzar les activitats següents.

Activitat 1: Presentació al CIB del 24 de gener de 2018

Es va fer una intervenció adreçada als 60 nens i nenes representants en la Trobada del CIB del 24 de gener. En aquesta intervenció es va fer una breu introducció de la importància de la participació de la infància en els processos urbanístics, i en particular, en el procés de reforma de les zones de jocs infantils, ja que són ells i elles les més coneixedores de les necessitats d'aquests espais. Després d'aquesta introducció es va dinamitzar una petita activitat on es demanava a les nenes i nens participants quines coses dels espais de joc que utilitzen els hi agradem i quines coses millorarien. Aquesta activitat va servir com a introducció a les activitats que després es farien de diagnosi i definició de criteris.

Imatges del Consell d'Infants on es va presentar la participació i resultats de la dinàmica

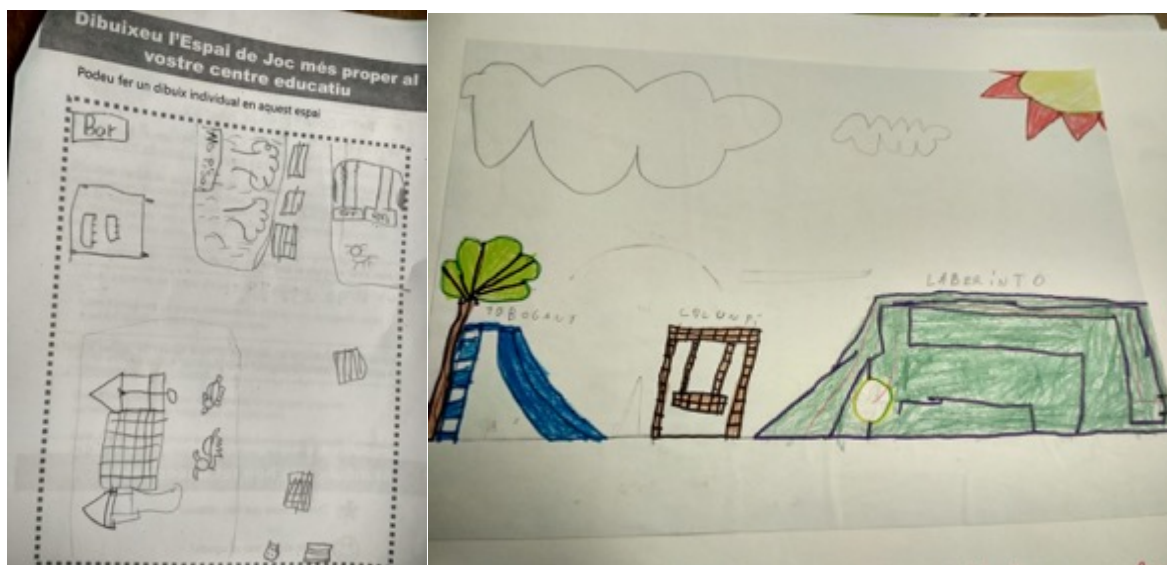
Activitat 2: Guia de Treball: Els Espais de Joc de Badalona, Com volem que siguin?

Es va elaborar una [Guia de Treball](#) adreçada al professorat, educadors/es i nois i noies de diferents edats amb informació bàsica, activitats de recollida de dades i d'elaboració de propostes, criteris, així com recursos complementaris (web, materials didàctics, etc.). Els centres representats al CIB han pogut utilitzar aquesta guia per fer una diagnosi i elaborar propostes conjuntes de les característiques que haurien de tenir les zones de joc infantil.

La majoria de centres que han treballat la guia, s'han centrat en les activitats de propostes que després s'han recollit en murals resum d'allò treballat a cada aula i escola. La guia volia fer reflexionar i proposar en relació a les següents preguntes.

- Com t'imagines un espai **coeducatiu** on puguem compartir nens i nens en igualtat i sense discriminacions?
- Com t'imagines un espai **comunitari** on compartim l'espai amb altres persones de diferents edats, amb diversitat funcional i de diferents orígens i cultures?
- Com t'imagines un espai **cooperatiu** on puguem jugar en col·laboració i sense necessitat de competir?
- Com t'imagines un espai **experimental** on puguem gaudir i aprendre de la natura, de les plantes i dels arbres, dels animals, de l'aigua, ...?

Activitat 3: 6 tallers d'elaboració de criteris de disseny de zones de joc

Entre els mesos de març i abril es van realitzar tallers amb 6 escoles situades a prop de 6 espais de joc que es volen reformar durant l'any 2018. Aquestes són les escoles que han participat en els tallers en relació a l'espai de joc a reformar:

Escoles	Emplaçament Espais de Joc
Escola Jungfrau	Pl. Oriol Martorell
Escola Mercè Rodoreda	c/ Escultor Clarà / Pau Picasso
Escola Les Ciències	Pl. Can Segarra
Escola Pere de Tera	Lope de Vega / Vidal i Barraquer
Escola Rafael Alberti	c/ Guash
Col·legi MD de l'Assumpció	c/ Sant Joan Evangelista

Aquests tallers es van fer majoritàriament amb l'alumnat de 5è de Primària i per escola es feia un taller per cada grup classe, d'una durada de 45 minuts. En total doncs es va fer l'activitat amb **13 grups**, ja que l'escola Mare de Déu de l'Assumpció té tres grups de **5è**. En total hi van participar **286 nenes i nens**.

El taller començava fent un recorregut d'observació per l'espai, on es demanava a nenes i nens que observessin quins elements hi havia, en quin estat es trobaven, el seu emplaçament, entre d'altres.

Un cop feta l'observació es demanava que fessin un exercici individual, on havien de pensar quines activitats els hi agradava fer en aquell espai de joc i quines coses millorarien. Per tal d'incloure una perspectiva de gènere interseccional en aquest exercici individual, la meitat dels infants treballaven a través de rols i personatges diversos que se'ls repartia i l'altra meitat a través de la seva experiència personal. Entre els personatges que es repartien hi havia representada gent gran, joves i adolescents, persones cuidadores i persones dependents.

Finalment, un cop fet aquest exercici de reflexió individual es van fer grups de 5 noies i nois per tal que treballassin en un plànol de la zona de joc, on consensuaven quins elements els agradaria millorar de l'espai de joc i quines activitats inclourien. Al finalitzar aquest exercici, cada grup exposava algunes de les seves propostes al grup classe.

Activitat 4: Recollida de propostes

En el CIB del 2 de maig els infants van presentar les propostes que s'han realitzat en cadascun dels centres. Les i els representants de les escoles van portar murals resum del treball que s'havia fet a cada centre, així com les guies de treball emplenades.

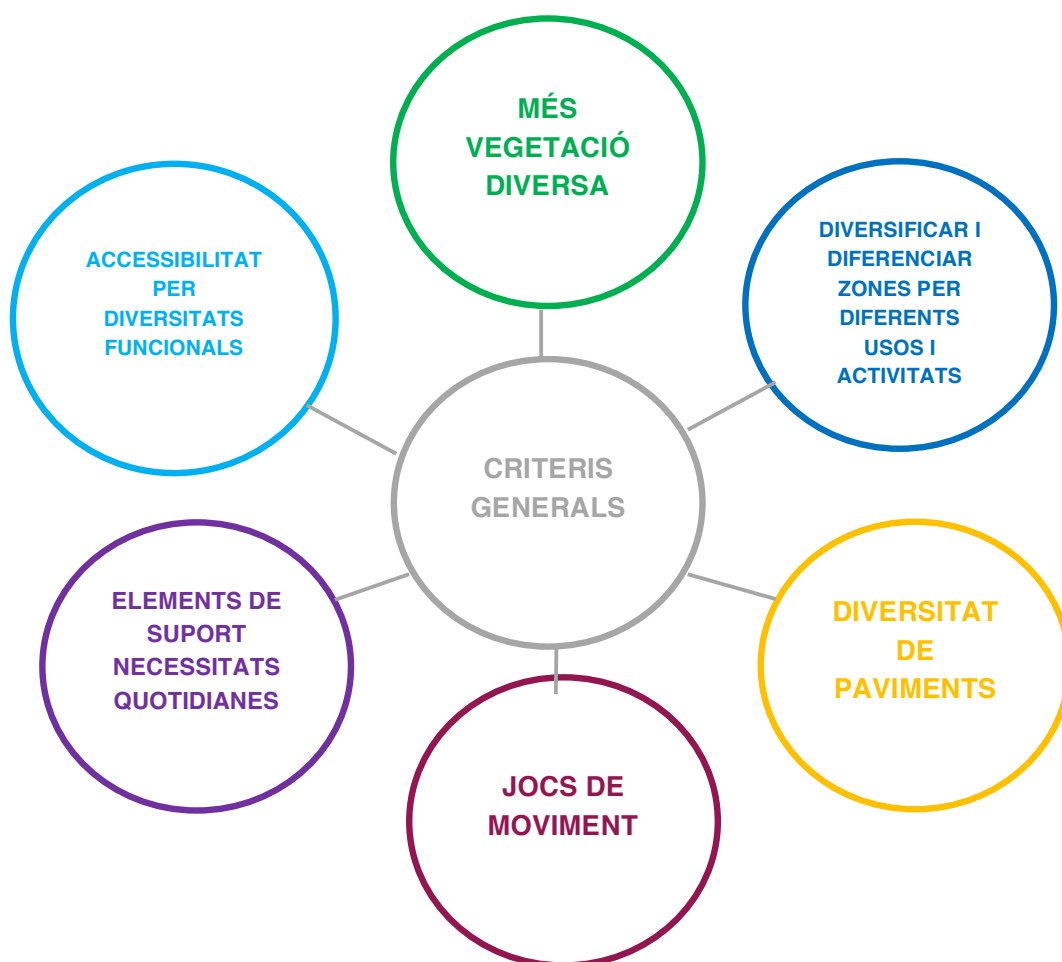
De tot aquest material s'ha fet una anàlisi per tal de poder extreure els criteris que caldrà tenir en compte en la reforma dels espais de joc de Badalona.

3. PROPOSTES

CRITERIS GENERALS

A continuació es presenten els criteris generals que resumeixen les aportacions que s'han fet al CIB des de totes les escoles i centres socioeducatius participants. Aquesta anàlisi s'ha fet a partir de la informació recollida en la trobada del CIB del 2 de maig on es van recollir murals (annex) i guies de treball de tots els centres. Per una banda, es fa referència als criteris que sorgeixen de l'anàlisi de les propostes fetes pels infants i, per altra banda, s'inclouen criteris tècnics suggerits per Col·lectiu Punt 6 que reforcen les recomanacions fetes pels infants.

De la diagnosi es valora a nivell general que els infants consideren molts dels espais de joc existents com avorrits, amb pocs elements d'oci i lleure, per exemple, quan hi ha un únic tobogan o només dos gronxadors i només per a canalla petita. També s'assenyala la prohibició de jugar a pilota o la manca de bancs i seients. Es considera que molts dels espais estan asfaltats o són de terra i que això provoca més accidents a l'hora de jugar i alhora no dóna espai a poder diversificar el tipus d'activitats que es poden fer. Es valora que hi ha una falta de vegetació i zones verdes

Espai verd i natura

En general, hi ha una falta de vegetació diversa, arbrat i flor. Per tant, un criteri general d'intervenció seria **augmentar la quantitat i diversitat de vegetació**. Es relaciona la vegetació amb la fauna i es proposa posar dispensadors de menjar per a ocells. Els infants donen molt valor als espais verds i es pot fer èmfasi en el seu valor pedagògic proporcionant informació sobre la vegetació que es posi als espai públics on es faci la intervenció.

Com a criteri tècnic hauria de tenir-se en compte que sigui vegetació autòctona, diversa i que no produeixi al·lèrgies.

Accessibilitat universal

Garantir l'accessibilitat per a totes les persones. Es proposa posar rampes i habilitar espais i jocs per a persones amb mobilitat reduïda.

Com a criteri tècnic cal incloure en el disseny dels parcs totes les diversitats funcionals, per exemple, paviment diferenciat que marqui els recorreguts i elements amb continuïtat, pensant en les persones invidents o amb iconografia explicativa a les zones de joc per a persones amb autisme.

Manteniment i neteja dels espais

Millorar el manteniment dels espais tant en la neteja com en el manteniment i la cura dels diferents elements que hi ha a l'espai.

Com a criteri tècnic, es proposa utilitzar materials que siguin respectuosos amb el medi ambient, però que alhora siguin de major resistència i fàcil manteniment.

Elements de suport per a la vida quotidiana

Hi ha diferents elements urbans que són imprescindibles per al suport de les activitats quotidianes de les zones de joc, tant per al propi joc com per a la socialització i les cures: **fonts per beure aigua, il·luminació, taules de pícnic, papereres, lavabos públics, pàrquing de bicicletes, fonts per a gossos, bancs, tanques noves**, algun **punt d'atenció** per si alguna persona es fa mal o un **quiosc** en aquelles zones que ho permetin i que pugués complir també amb la vigilància informal i el suport a necessitats de cura i acompanyament.

Com a criteris tècnics cal afegir que els **bancs** han de ser suficients, per a les persones cuidadores i per a persones d'altres edats que utilitzen els bancs per a socialitzar o com espai de descans en els recorreguts quotidians. Els bancs han de tenir una alçada adequada, a poder ser que hi hagi de diferents mides per diferents alçades, i han de tenir reposa braços i reposa esquenes.

En relació a les **tanques**, si bé alguns nens i nenes han parlat de la possibilitat de canviar-les per noves, altres també han expressat la possibilitat d'eliminar-les, això com els murs de separació que impedeixen la visibilitat entre els diferents espais. Com a criteri tècnic, considerem que només hauria d'haver tanques quan existeixi una relació directa de la zona

de joc amb una carretera i pugui suposar un perill, així que en la mesura que sigui possible, intentar posar les zones de joc allunyades dels cotxes i substituir les tanques per bancs que delimitin l'espai, i al mateix temps, permetin que les persones acompanyants i cuidadores estiguin a prop.

Paviments diversos

Utilitzar diversitat de paviments, tant tots a la zona de jocs, com de terra o ciment per poder jugar a la xarranca o l'oca. També es fa la proposta de que el paviment tingui colors i formes. Com a criteri tècnic pensar en combinar paviments que també permeti l'accés i la circulació de persones amb mobilitat reduïda.

Diferents usos i activitats

Diversificar i diferenciar zones per a diferents usos i activitats. Espais per al "silenci" o de tranquil·litat, espais per a l'art i el joc simbòlic, espais d'aventures i moviment, espais de contacte amb la natura.

Com a criteri tècnic, diferenciar espais però sense definir espais amb un únic ús. Els espais han de ser flexibles per permetre que es puguin desenvolupar diferents activitats. Per altra banda, no tots els espais poden tenir totes les activitats i usos que es proposen, depenent de la configuració física i social del barri i de l'espai de joc, pot ser que algun espai sigui més propici per algun tipus d'ús o activitat que un altre. En aquest cas, el que caldria fer és visibilitzar la xarxa d'espais de joc i senyalitzar-la per les persones veïnes sàpiguen ubicar i identificar els tipus d'espais de joc i com estan distribuïts.

Espai de moviment

Hi ha nombroses propostes relacionades amb jocs que requereixen molt de moviment com **rocòdroms, xarxes per escalar, espais per fer parkour, laberints, plataformes giratòries, tir amb arc, paintball, muntanyes de tronc, tirolines, pedres per grimpar**, etc. Per tant, cal posar jocs que permetin córrer i saltar i que el moviment es pugui materialitzar en diferents opcions, des de rocòdroms, que poder ser horitzontals per evitar caigudes, o circuits pintats al terra per córrer i saltar.

Com a criteri tècnic, als espais de moviment prestar especial atenció al paviment, els elements urbans i els acabats dels materials per evitar accidents, ja que el joc ràpid pot provocar que no es pari molta atenció a l'entorn i és més fàcil que hi hagi caigudes o cops.

Zona de jocs

Es proposen **diferents espais de joc amb un ús molt concret** com a pistes de futbol, de basquet, petanca, patinatge, skate i taules de ping-pong.

Com a criteri tècnic proposaríem que no hi hagués un espai delimitat per al futbol o el bàsquet ja que existeixen equipaments esportius que inclouen específicament aquests espais. Proposem senyalitzar i millorar la connexió de vianants amb les àrees esportives més properes. En quant a la zona de petanca, no ha de ser un espai delimitat i monofuncional sinó

que pugui jugar-se perfectament en qualsevol paviment de terra. Les taules de ping-pong són un element que no ocupa molt d'espai i que és compatible amb altres usos, com per exemple, taules de joc.

Monitoratge inauguració espais de joc

Com a criteri tècnic es recomana que en la inauguració dels espais de joc, hi hagi monitors i monitores que durant els primers dies dinamitzin els jocs per evitar que els espais siguin monopolitzats pel futbol. A més, això seria una oportunitat per proposar activitats i jocs coeducatius i cooperatius, que fomenten valors d'igualtat i convivència. Al llarg del temps, es podrien anar repetint aquestes activitats, i que sigui una forma de dinamitzar l'espai i promoure el seu ús i gaudi.

CRITERIS VINCULATS AL TREBALL FET EN 6 ESPAIS DE JOC

De les propostes fetes per l'alumnat que ha participat en els tallers sobre els 6 espais de joc a transformar s'ha fet una anàlisi amb l'objectiu d'extreure també criteris específics per a aquestes zones de joc. Aquests criteris s'han volgut també representar també en els plànols dels espais de joc treballats (annexos al final), per tal de visualitzar com es distribuïen aquests criteris en l'espai. En conjunt, les propostes es poden agrupar en 5 categories d'espais segons les activitats que es proposa desenvolupar i a qui van destinades:

Espai d'estar i activitats tranquil·les

Aquests espais es relacionen amb activitats com xerrar, dibuixar, descansar, relacionar-se de manera tranquil·la amb altres persones, o bé espais on es pugui estar en silenci. Són espais pensats per a persones de diversitat d'edats, tant per infants, joves, com per gent gran o les persones que cuiden i acompanyen.

En aquests espais es proposa elements que acompanyin a aquest tipus d'activitats, com bancs per seure, descansar o socialitzar, hamaques per descansar, arbres tant al sol com l'ombra i taules de pícnic. També proposen que es facin servir tipus de paviments en els espais on es realitzin activitats de més tranquil·litat i que afavoreixen més el diàleg amb l'entorn.

Espai de moviment

En aquests espais els infants proposen totes aquelles activitats de joc psicomotriu i en moviment, que han d'anar acompanyades d'elements que permetin que es realitzi aquest tipus d'activitat tant de manera individual com grupal. Les propostes també inclouen opcions per a diferents persones, d'edats diverses i amb diversitat funcional.

Es proposen tirolines, tobogans, gronxadors de diferents mides, tant per a infants com per a persones joves i adultes, xarranques, màquines per fer gimnàstica que es puguin utilitzar per diferents edats. També es proposen elements per a jugar en equip com taules de ping-pong, cistelles de bàsquet, o jocs d'escacs gegants. En aquests espais es proposa que s'utilitzin paviments més durs, que ajudin al moviment.

Espai d'experimentació amb materials

En relació amb el tipus de materials que els agradaria trobar-se en els espais de joc, apareix la terra i el sauló, o bé la construcció de sorrells, per tal de poder experimentar amb aquests materials. En definitiva, es valora que hi puguin coexistir diferents materials per tal també de diversificar activitats.

Espai de contemplació

En dos dels espais de joc analitzats, la Pl. Can Segarra on hi ha participat alumnat de l'Escola Les Ciències i l'espai de Lope de Vega amb Vidal i Barraquer on es troba l'Escola Pere de Tera, l'alumnat també valora i apunta la necessitat de disposar d'espais de contemplació de la natura (arbrat, vegetació) i d'intervencions artístiques com murals o parets pintades.

Espai equipat

Tal i com mostren els mapes resum, els infants són molt conscients que els espais de joc, a més d'oferir diferents opcions de joc i d'estar, cal que estiguin equipats amb certs elements que es consideren indispensables per a cobrir necessitats quotidianes. A tots els tallers es proposen elements comuns:

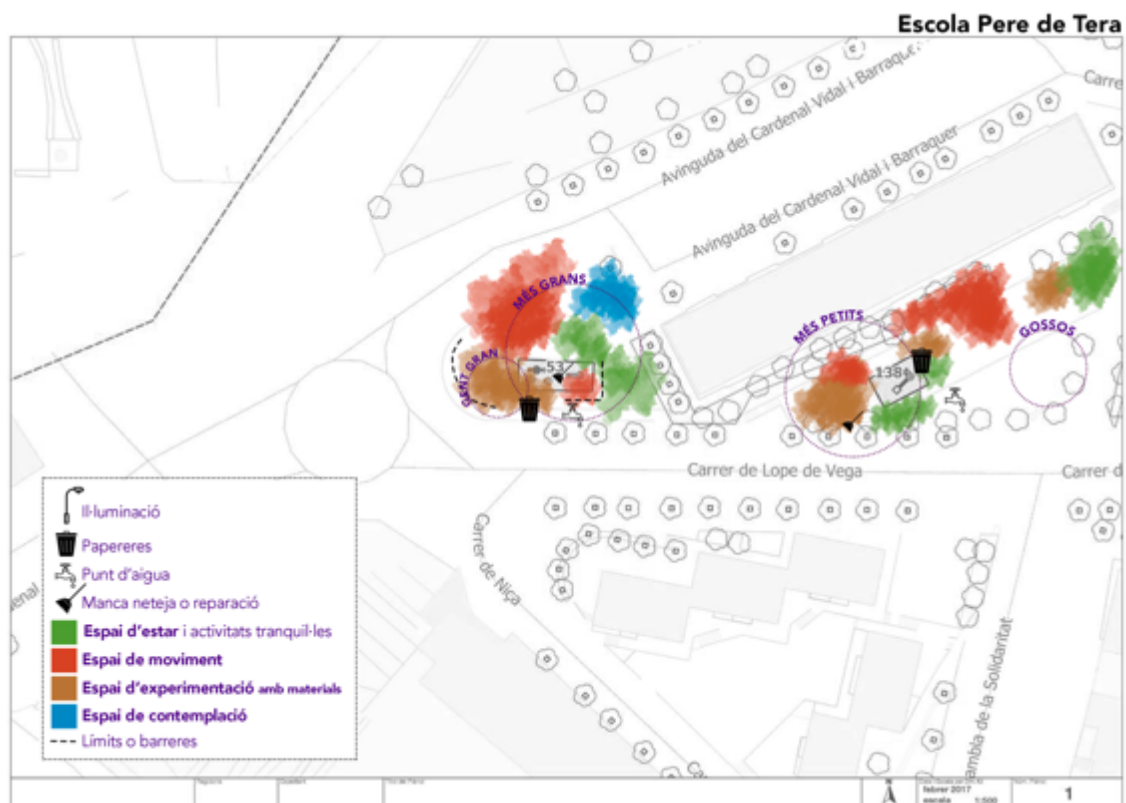
- **Bona il·luminació**, ja que hi ha moltes zones que consideren que estan poc il·luminades. La il·luminació és molt important per a que els espais de joc es puguin fer servir quan es fa fosc, sobretot les tardes d'hivern.
- **Fonts d'aigua per a beure**, que funcionin i que estiguin mantingudes, ja que en alguns espais ja existeixen però estan embossades o no funcionen bé.
- **Lavabos públics**: consideren primordial la necessitat de col·locar lavabos públics als espais, i a més, també posen èmfasi en que siguin adaptats.
- **Papereres**, que ajudin a que l'espai estigui net; es demanen més papereres i se'ls hi dóna molta importància.
- **Manteniment i neteja**, ja que a tots els espais hi ha elements per reparar, terres que consideren que s'han d'anivellar o aplanar, bancs o tanques que s'han de canviar per nous, murs que estan pintats i necessiten repintar-se.
- **Bancs** per seure i socialitzar, tant la infància com les persones acompanyants i cuidadores o la gent gran, que siguin suficients i que estiguin ubicats tant al sol com a l'ombra.
- **Accessibilitat**: es posa especial èmfasi en que les entrades a l'espai de joc siguin accessibles, sense esgraons, amb rampes per a que pugui entrar tothom independentment del tipus de mobilitat i per tant, per a que sigui un espai inclusiu. És un fet evident per exemple a l'espai de joc d'Escultor Clarà amb Pau Picasso.
- En quant a les **tanques**, en general no agraden i sobretot si són una barrera visual o de pedra. Només en alguns casos es proposen tanques de fusta per tal de protegir el joc.

- **Pàrquings per a bicicletes**, en la majoria d'espais coincideixen que haurien d'haver espais on deixar les bicicletes, afegiríem també on deixar patinets.

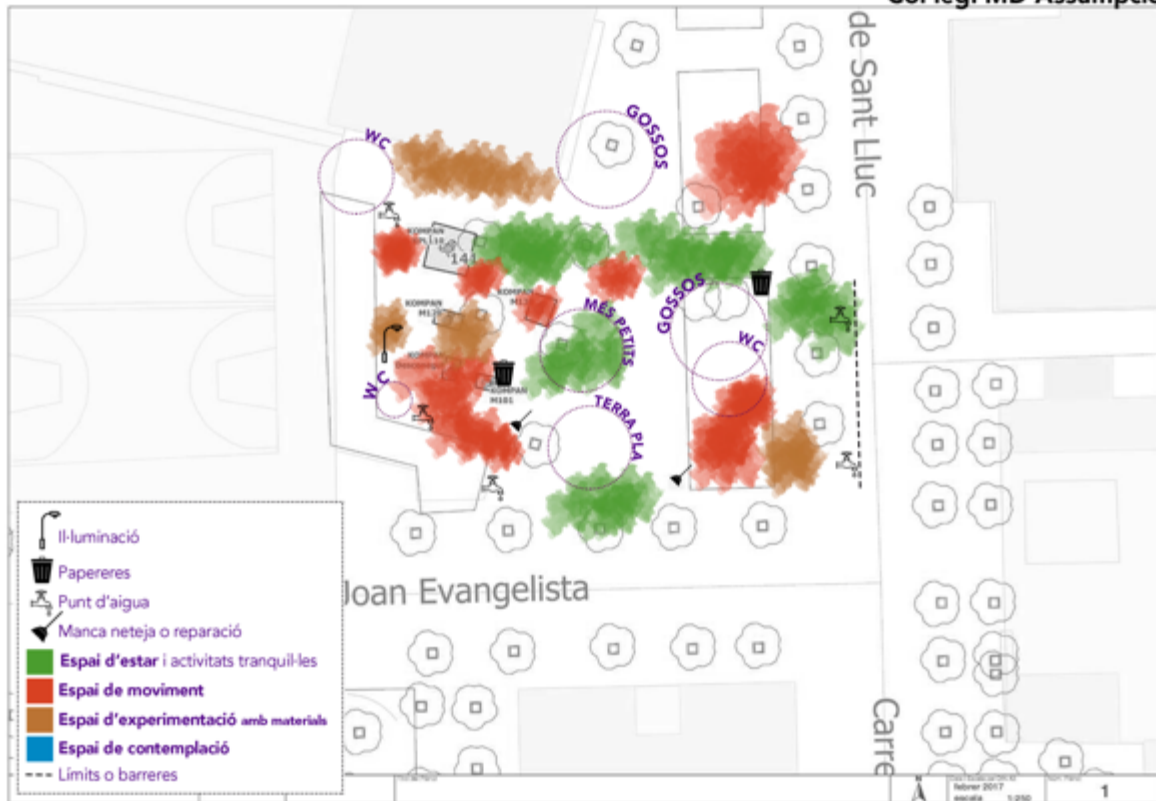
En els plànols de cadascun dels espais també s'assenyala si en l'espai s'identifica algun **límit o barrera** que els infants consideren que caldria atendre. Per exemple, a l'espai de Sant Joan Evangelista es considera que el carrer de Sant Lluç és una barrera perquè de l'altra banda hi ha unes pistes de futbol i bàsquet. Per tant, es podria buscar maneres de connectar ambdós espais, amb senyalització, pacificació del carrer, etc., per tal que es pogués circular de manera segura entre els dos espais.

En el procés de realització d'aquest projecte, en bona part de les activitats fetes, els nois i noies del CIB han expressat que volen que l'Ajuntament els informi, al més aviat possible, quines coses es tindran en compte i es podran fer aviat, quines es podran fer aquest any o l'any que ve, i quines no es podran fer i per quines raons.

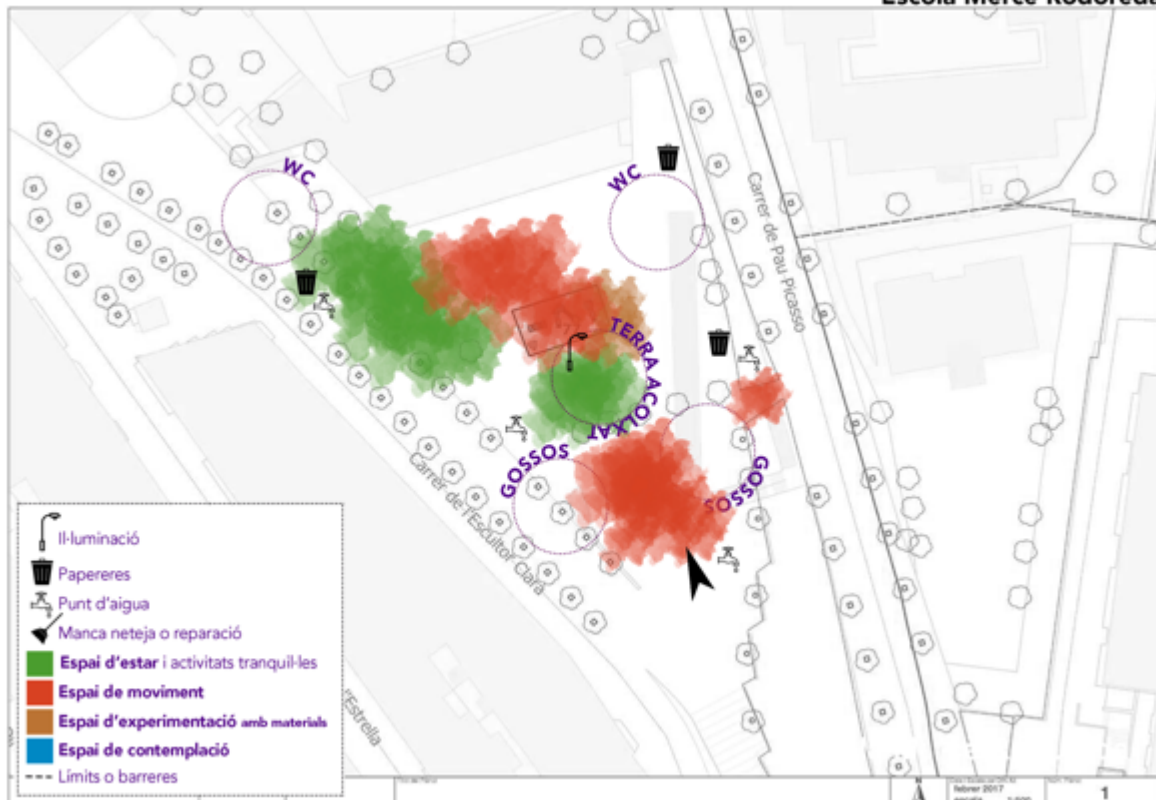
4. ANNEX ESPAIS DE JOC

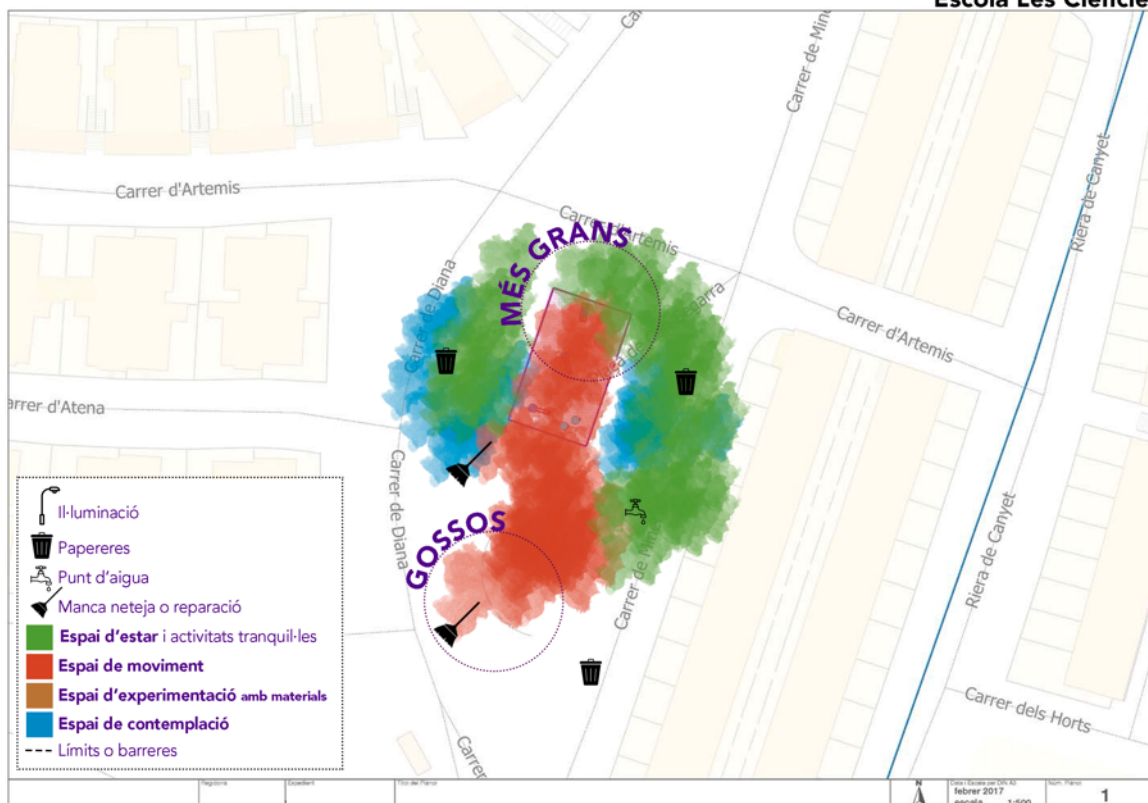
Col·legi MD Assumpció

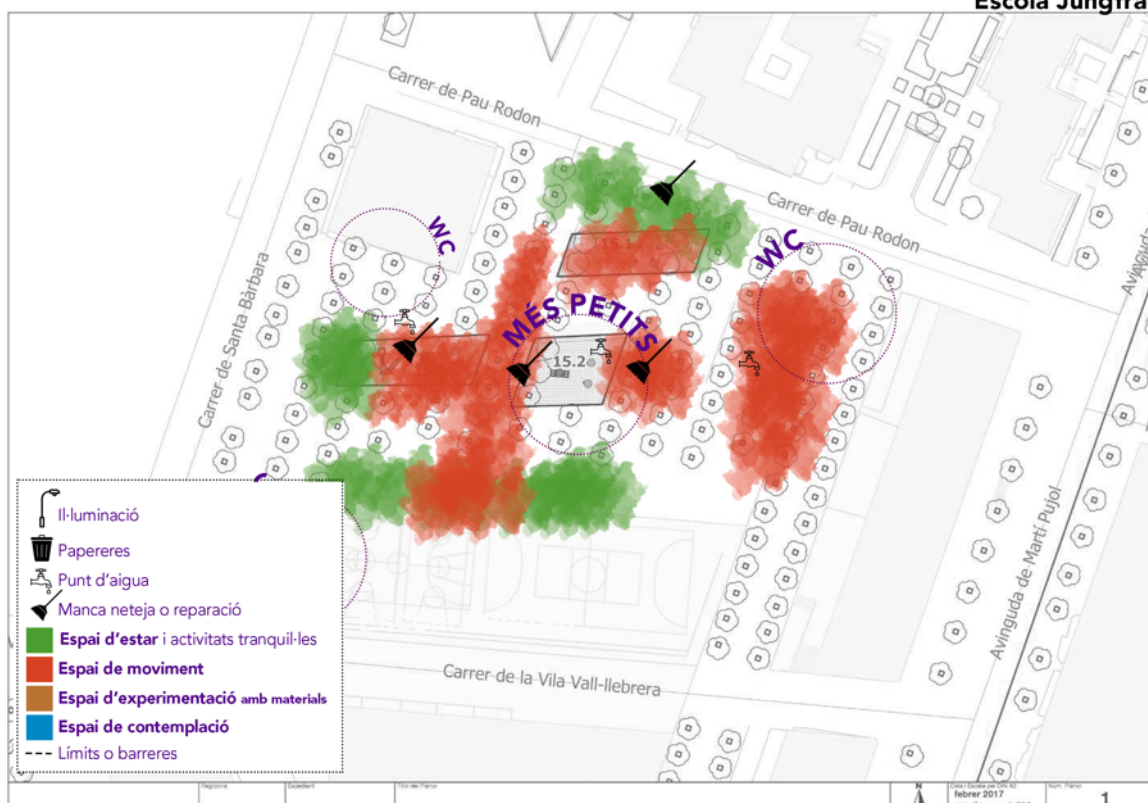
Escola Mercè Rodoreda

Escola Les Ciències

Escola Jungfrau

5. ANNEX MURALS

